

KUNSKAPSLYFT BRA FÖR SVERIGE

Men det livslånga lärandet måste lyftas fram bättre

Det svenska samhället har under lång tid – det kan mätas i decennier – inte tillräckligt värderat vad utbildning, forskning och kompetensutveckling betyder för vår välfärd.

I ett internationellt perspektiv har Sverige halkat efter i den process som flertalet industriländer genomgår i riktning mot att bli kunskaps-samhällen.

Om Sveriges konkurrenskraft och tillväxt varaktigt skall kunna förbättras måste kunskaper och färdigheter åter sättas i centrum för politiken. Insatser behövs på många områden: skolan, yrkesundervisningen, den högre utbildningen och möjligheterna att senare i livet vidareutveckla sin kompetens inom arbetslivet.

En satsning på kunskapssamhället är nödvändig inte bara för industrins vidkommande. Skall vi i framtiden ha råd med en god sjukvård och erbjuda en bra omsorg för både barn och gamla måste detta baseras på en allmän ekonomisk tillväxt.

Dessbättre tycks medvetandet om dessa samband ha ökat på senare tid, kanske beroende på den kris som samhällets finanser och särskilt arbetsmarknaden drabbats av. Människors trygghet och levnadsstandard är inte längre lika självklar, och det har uppstått en insikt om att det måste skapas förutsättningar för en starkare samhällsekonomi.

En mycket viktig del i detta arbete för framtiden är den satsning på kunskapslyft och livslångt lärande som regeringen tagit initiativ till. Ett litet första steg har tagits genom att en kommitté fått till uppgift att ta fram en strategi på detta område.

Kommittén har avlämnat ett första delbetänkande som i huvudsak behandlar kunskapslyftet. Frågorna om det livslånga lärandet kommer enligt uppgift att behandlas senare i utredningens arbete.

Kommittén betonar att det behövs ett generellt kunskapslyft i samhället särskilt när det gäller vuxna som inte har gymnasiekompetens eller ens fullbordad grundskola. Mot detta kan man knappast invända – självfallet har dessa kategorier en stor potential för kompetensutveckling i form av ett livslångt lärande.

Med en sådan målsättning måste man dock också ingående analysera hur man får till stånd en ändamålsenlig fortbildning i arbetslivet. Grundkompetensen är viktig men den måste sättas i relation till det livslånga lärandet i arbetslivet. Båda delarna måste fungera om helheten skall bli god.

Att strikt dela in den vuxna befolkningens kunskapsinhämtande och kompetensutveckling i olika stadier och skeenden kan leda tanken fel. Framför allt riskerar man då att hindra mer okonventionella lösningar.

I utredningen anförs t ex att staten och kommunen genom kunskapslyftet (läs vuxenutbildningen) skall stå för det skyddsnät som *kompletterar* det livslånga lärandet (läs kompetensutvecklingen i arbetslivet).

Innebörden blir att samhällets insatser begränsas till att skapa rättvisa i systemets bas, nämligen individens grundutbildning, samt därutöver viss samordning och infrastruktur för kompetensutvecklingen.

Däremot ses det livslånga lärandet i arbetslivet som ett *särintresse* för den enskilda individen och arbetsmarknadens parter. Det är ett synsätt som förefaller väl snävt.

I vårt föränderliga samhälle kommer kraven på ny kunskap ständigt att öka. Det vore olyckligt om individens rätt till utbildning skulle sättas i relation till någon förutbestämmd kunskapsnivå, t ex gymnasiekompetensen.

Läkarförbundet menar att det inte skall finnas någon självklar gräns för var statens engagemang i det livslånga lärandet skall upphöra. Individens egen motivation är självfallet den bästa drivkraften, men även staten och arbetsgivare måste ta ansvar för kompetensutvecklingen.

Många yrkesgrupper med lång utbildning, däribland läkarna, har ett stort behov av en planlagd och strukturerad individ- och verksamhetsanpassad kompetensutveckling. En allvarlig brist idag är att ansvarsfördelningen för denna är oklar och att arbetsgivarna inte tar ett tillräckligt ansvar för en ändamålsenlig fortbildning.

Därför bör staten tydligare kräva, uppmuntra och underlätta kompetensutveckling i arbetslivet. Det är angeläget att finna former för reglering och finansiering av sådan verksamhet.

Kommitténs fortsatta arbete blir därför på sätt och vis intressantare än detta första betänkande om ett generellt »kunskapslyft». Det livslånga lärandet är minst lika viktigt om Sverige skall kunna utvecklas som ett kunskapssamhälle. •